

№36 БАСПАСӨЗ РЕЛИЗИ

Қаржы нарығындағы ахуал туралы

2017 жылғы 22 қараша

Алматы қ.

1. 2017 жылғы қазандағы инфляция және инфляциялық күтулер

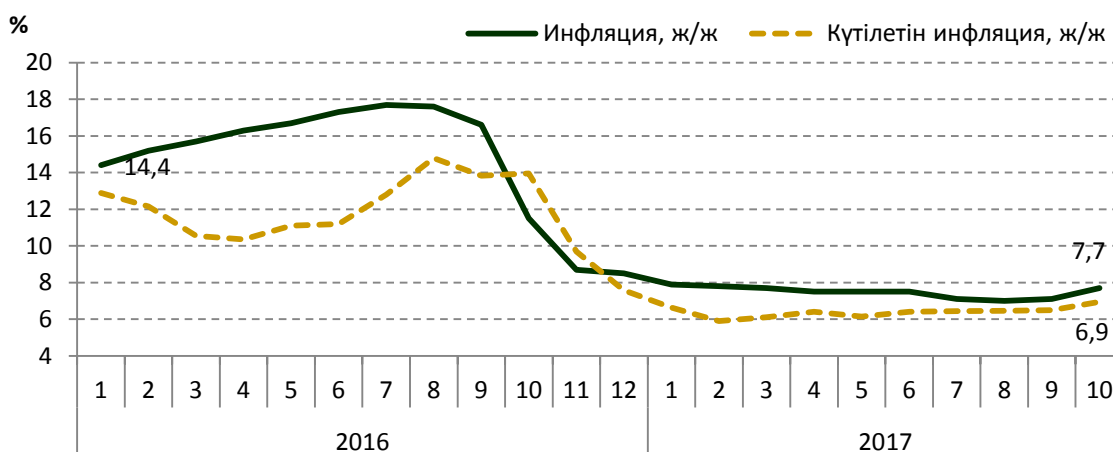
Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің ресми деректері бойынша инфляция қазанда 1,2%, жылдың басынан бері 5,4% болды (өткен жылғы қаңтар-ақпанда – 6,2%).

Жылдық инфляция 7,7% деңгейінде қалыптасты және Ұлттық Банктің 2017 жылға арналған 6-8%-дық нысаналы дәлізі шегінде болуын жалғастыруда. Инфляция құрылымында жылдық көрсеткіш бойынша көбіне азық-түлікке жатпайтын құрауыш 9,4%-ға қымбаттады, азық-түлік тауарлары мен ақылы қызметтер бағаларының жылдық өсуі тиісінше 8,4% және 5,3%-ды құрады.

2017 жылғы қазанда халықтың инфляциялық күтулерінің аздап артуы байқалды. Халық арасында жүргізілген пікіртерім нәтижелері бойынша бір жылдан кейін күтілетін инфляцияны сандық бағалау 6,9%-ды құрады (1-график).

1-график

Инфляция және күтілетін инфляция

Дереккөзі: Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Статистика комитеті, GfK Kazakhstan

2. 2017 жылғы қазандағы халықаралық резервтер және ақша агрегаттары

Жыл басынан бері Ұлттық Банктің жиынтық халықаралық резервтері, алдын ала деректер бойынша, 2017 жылғы қазанның соңында 31,8 млрд. АҚШ долларына дейін 7,8%-ға өсті (қазанда 1,1%-ға төмендеу).

Тұтастай алғанда елдің халықаралық резервтері Ұлттық қордың шетел валютасындағы активтерін (56,2 млрд. АҚШ доллары) қоса алғанда, 2017 жылғы қазанның соңында 88,1 млрд. АҚШ доллары болды.

2017 жылғы қазанда Үкіметтің Ұлттық Банктегі шоттарына валютаның түсуі және банктердің шетел валютасындағы корреспонденттік шоттарындағы қалдықтың ұлғаюы Ұлттық қордың активтерін толықтыру, Үкіметтің сыртқы борышына қызмет көрсету жөніндегі операциялармен, ішкі валюта нарығындағы өктемдіктермен және банктермен валюталық-своп операцияларының бір бөлігінің аяқталуымен бейтараптандырылды.

Ақша базасы жыл басынан бері 10,2%-ға кеңейіп, қазанның соңында алдын ала деректер бойынша 5 690,8 млрд. теңге (қазандағы тарылу 6,2%) болды. Тар ақша базасы, яғни екінші деңгейдегі банктердің Ұлттық Банктегі мерзімді депозиттерін есептемегендегі ақша базасы жыл басынан бері 10,6%-ға 5 300,8 млрд. теңгеге дейін кеңейді (қазанда тарылу 6,5%-ға).

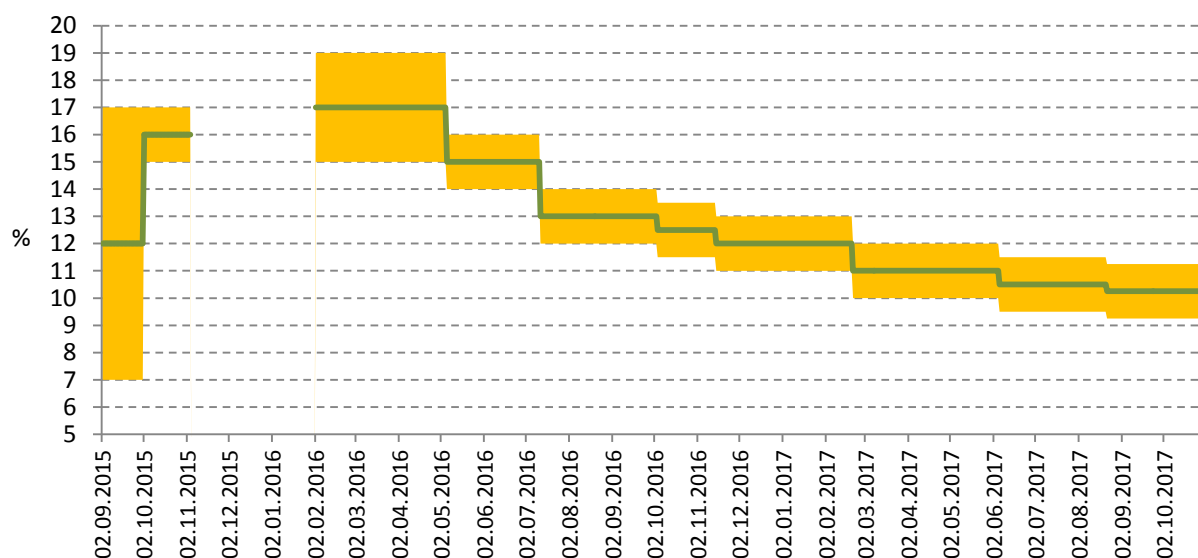
Ақша массасы жыл басынан бері 0,4%-ға төмендеп, қазанның соңында алдын ала деректер бойынша, 19 825,6 млрд. теңге болды (қазандағы қысқару 3,3%-ға), айналыстағы қолма-қол ақша жыл басынан бері 1 778,1 млрд. теңгеге дейін 1,7%-ға ұлғайды (қазанда төмендеу 2,1%-ға).

3. Ұлттық Банктің ақша-кредит саясаты саласындағы операциялары

Базалық мөлшерлеме +/-1%¹ болатын дәлізбен жылдық 10,25%-ды құрады (2-график).

2-график

Базалық мөлшерлеменің және оның пайыздық дәлізінің серпіні

Қазақстан Ұлттық Банкінің қысқа мерзімді ноттары. Айналыстағы ноттар көлемі 2017 жылғы қазанның соңында бір айда 3,7%-ға немесе 100,9 млрд. теңгеге ұлғая (жылдың басынан бері 12,8% немесе 323,5 млрд. теңгеге өсу) отырып, 2 842,1 млрд. теңгені құрады.

Қысқа мерзімді ноттар эмиссиясының көлемі 2017 жылғы қазанда 5 379,2 млрд. теңгені құрады. 31 аукцион өткізілді, оның ішінде 22 аукцион 4 237,4 млрд. теңге сомаға 7 күндік ноттарды орналастыру бойынша, 4 аукцион 707 млрд. теңге сомаға 1 айлық ноттарды орналастыру бойынша, 1 аукцион 18,7 млрд. теңге сомаға 3 айлық ноттарды орналастыру бойынша, 1 аукцион 32,3 млрд. теңге сомаға 6 айлық ноттарды орналастыру

¹ Сонымен бірге ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесі осындай деңгейде (10,25%)

бойынша және 3 аукцион 383,8 млрд. теңге сомаға 1 жылдық ноттарды орналастыру бойынша өткізілді.

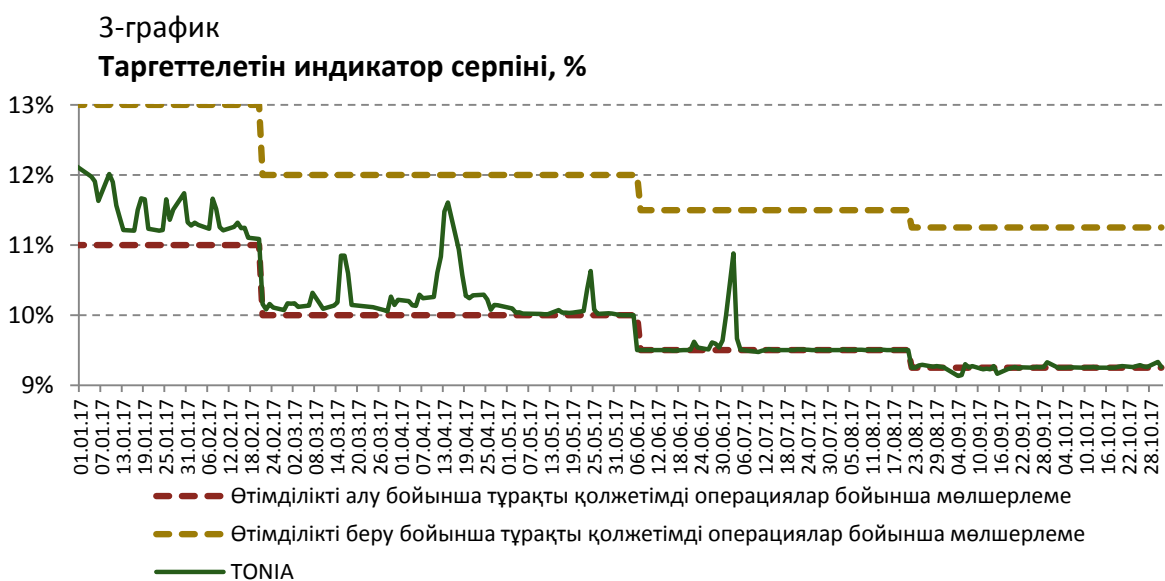
Ұлттық Банктің қысқа мерзімді ноттарын өтеу көлемі қазанда 5 300,2 млрд. теңге болды.

Орналастырылған 7 күндік ноттар бойынша орташа алынған кірістілік 9,25%-ды, 1 айлық ноттар бойынша 9,30%-ды, 3 айлық ноттар бойынша 9,21%-ды, 6 айлық ноттар бойынша 9,09%-ды, 1 жылдық ноттар бойынша 8,73%-ды құрады.

Тұрақты қолжетімді ақша-кредит саясатының құралдары. 2017 жылғы қазанның соңында тікелей РЕПО операциялары бойынша Ұлттық Банктің ашық позициясының көлемі 244,5 млрд. теңге, кері РЕПО операциялары бойынша 174,9 млрд. теңге болды, Ұлттық Банктегі банктік депозиттердің көлемі 354,8 млрд. теңгені құрады.

Ашық нарықтағы операциялар бойынша және тұрақты қолжетімді құралдар бойынша Ұлттық Банктің ақша нарығындағы операцияларының теріс сальдосы (Ұлттық Банктің ашық позициясы) бір айда аздап өсті және қыркүйектің соңындағы жағдай бойынша 1,8 трлн. теңге болды.

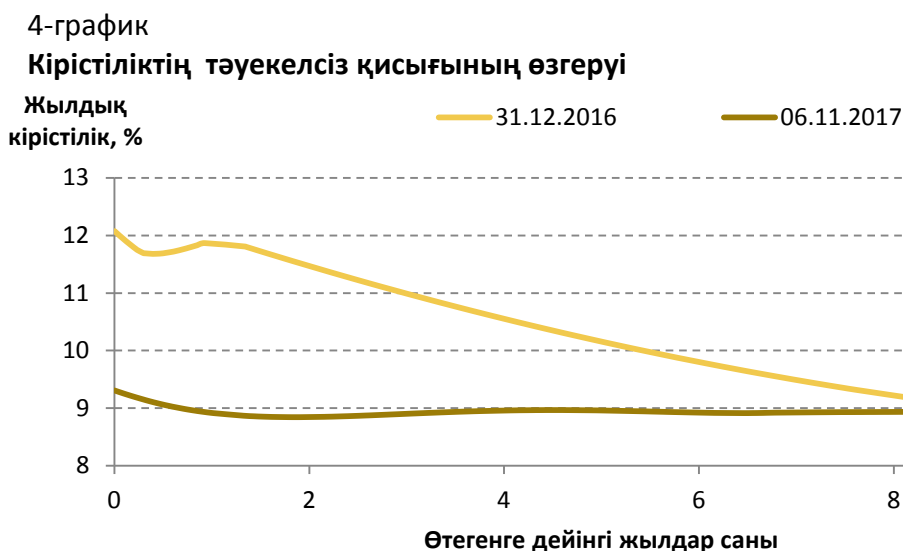
Ақша нарығында ақша-кредит саясатының операцияларын жүргізу кезінде таргеттелетін (нысаналы) мөлшерлеме болып табылатын TONIA индикаторы² қазанда Ұлттық Банктің базалық мөлшерлемесінің пайыздық дәлізінің төменгі шегі деңгейінде қалыптасты (4-график). Орташа алынған мән жылдық 9,26% (2017 жылғы қыркүйекте – 9,24%) болды.

Кірістілік қисығын қалыптастыру. 2017 жылғы қазанда Қазақстан Республикасының Қаржы министрілігі 2-ден 9 жылға дейінгі өтеу мерзімімен 138,5 млрд. теңге сомаға мемлекеттік бағалы қағаздарды орналастырды.

Жоғарыда көрсетілген іс-әрекеттердің нәтижесінде қисықтың қысқа мерзімді және орта мерзімді секторларының бойымен кірістіліктің төмендеуі және оның нысанының біртіндеп қалыпқа келуі орын алды (4-график).

² биржада МБҚ-мен автоматты РЕПО секторында жасалған, РЕПО-ны мерзімі бір жұмыс күніне ашу мәмілелері бойынша орташа алынған пайыздық мөлшерлеме

4. 2017 жылғы қазандағы валюта нарығы

2017 жылғы қазанда теңгенің айырбастау бағамы бір АҚШ доллары үшін 332,94-345,00 теңге аралығында өзгерді. 2017 жылғы қазанның соңында теңгенің АҚШ долларына қатысты биржалық бағамы бір айда 1,9%-ға нығайып (жыл басынан бастап 0,4%-ға әлсіреу), бір АҚШ доллары үшін 334,71 теңге болды.

2017 жылғы қазанда KZT/USD валюталық жұбы бойынша операциялардың жалпы көлемі 14,5 млрд. АҚШ долларын (3,5%-ға төмендеу) құрады, оның ішінде Қазақстан қор биржасындағы биржалық сауда-саттықтың көлемі 3,6 млрд. АҚШ долларын (6,0%-ға өсті), биржадан тыс валюта нарығындағы операциялардың көлемі 10,9 млрд. АҚШ долларын (6,3%-ға төмендеу) құрады.

Жыл басынан бері KZT/USD валюталық жұбы бойынша сауда-саттықтың жалпы көлемі 127,5 млрд. АҚШ долларын, оның ішінде Қазақстан қор биржасында биржалық сауда-саттық көлемі – 30,5 млрд. АҚШ долларын, биржадан тыс валюта нарығындағы операциялардың көлемі – 97,0 млрд. АҚШ долларын құрады.

Биржадан тыс сауда-саттық көлемінің 82%-ы немесе 80 млрд. АҚШ доллары жалғыз операцияға тиесілі, оны валюталық тәуекелден меншікті капиталды хеджирлеу үшін шетелдік банктің еншілес банкі өзінің Қазақстаннан тыс орналасқан бас банкімен әрбір жұмыс күні жүргізеді. Бұл мәміле әдістеме бойынша статистикада ескерілуге міндетті, алайда ол шын мәнінде бір банктің ішінде жүргізіледі.

2017 жылғы қазанда халық нетто-негізде 295,1 млрд. теңгеге балама сомаға қолма-қол шетел валютасын сатып алды. Шығыстардың негізгі көлемі қолма-қол АҚШ долларын сатып алуға жұмсалды – 68,3% немесе 201,7 млрд. теңге, Ресей рублінің үлесіне 23,4% (69 млрд. теңге), еуроға 8,3%-ға жуық (24,5 млрд. теңге) тиесілі болды. Алдыңғы аймен салыстырғанда бұл шығыстар 11,6%-ға ұлғайды (АҚШ долларын сатып алу шығыстары 7,1%-ға өсті, рубльді және еуроны сатып алуға тиісінше 23,6%-ға және 20,5%-ға өсті).

5. 2017 жылғы қаңтар-қазандағы төлем жүйелері

2017 жылғы 1 қарашадағы жағдай бойынша Қазақстан Республикасының аумағында 19 төлем жүйесі, оның ішінде Ұлттық Банктің төлем жүйелері, ақша аудару жүйелері, төлем карточкаларының жүйелері мен өзге де төлем жүйелері жұмыс істейді.

2017 жылғы қаңтар-қазанда Ұлттық Банктің төлем жүйелері (Банкаралық ақша аудару жүйесі мен Банкаралық клиринг жүйесі) арқылы 713,9 трлн. теңге сомаға 29,6 млн. транзакция жүргізілді (2016 жылғы ұқсас кезеңмен салыстырғанда төлемдердің

саны 1,0%-ға ұлғайды, төлемдер сомасы 48,8%-ға өсті). Орташа алғанда, бір күн ішінде аталған төлем жүйелері арқылы 3,5 трлн. теңге сомаға 144,7 мың транзакция жүргізіледі.

2017 жылғы қаңтар-қазанда ақша аудару жүйелері арқылы 426,5 млрд. теңге сомасына 2,2 млн. транзакция жүргізілді (жөнелтілді), 2016 жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда ақша аудару көлемінің өсуі 27,9%-ды құрады. Көп жағдайда, аталған жүйелерді ел тұрғындары Қазақстаннан тыс жерлерге ақша аудару үшін пайдаланады – жүйе арқылы жөнелтілген транзакциялардың жалпы санынан 91,6% (2,0 млн. транзакция) және жалпы сомасынан 95,3%-ын (406,6 млрд. теңгені) құрады.

Қазақстандық эмитенттердің төлем карточкаларын пайдалана отырып жүргізілген операциялардың көлемі 2017 жылғы қаңтар-қазанда 10,9 трлн. теңге сомаға 368,7 млн. транзакцияны құрады (2016 жылғы осындай кезеңмен салыстырғанда транзакциялар саны 38,3%-ға, ал сомасы – 30,5%-ға ұлғайды). Өткен жылдың осындай кезеңімен салыстырғанда қазақстандық эмитенттердің төлем карточкаларын пайдалана отырып жүргізілген операциялардың жалпы құрылымында қолма-қол ақшасыз жасалған төлемдер үлесі 47,9%-ға дейін (2016 жылғы қаңтар-қыркүйекте – 35,7%) өсті, қолма-қол ақшасыз жасалған төлемдер көлемінің үлесі 21,1%-ға (15,2%) дейін ұлғайды.

2017 жылғы 1 қарашадағы жағдай бойынша Қазақстан Республикасында төлем карточкаларының шығарылымын 25 банк пен «Қазпочта» АҚ жүзеге асырды, эмиссияланған және таратылған төлем карточкаларының жалпы саны 18,2 млн. бірлік болды. 2017 жылғы 1 қарашадағы жағдай бойынша төлем карточкаларына қызмет көрсету желісі төмендегідей болды: 9,7 мың банкомат, 123,5 мың POS-терминал, 890 банк дүңгіршегі. 2017 жылғы 1 қарашада төлем жасауға төлем карточкаларын қабылдайтын 75,9 мың сауда кәсіпорны жұмыс істеді, бұл 2016 жылғы 1 қарашадағы олардың санынан 19,8%-ға асты.

6. 2017 жылғы қазандағы банк секторы

2017 жылғы 1 қарашадағы жағдай бойынша Қазақстан Республикасының банк секторын 33 банк құрайды.

Банк секторының жиынтық активтері 2017 жылғы 1 қарашаға 24 252,8 млрд. теңгені (төмендеу жыл басынан 5,1%) құрады. Активтердің құрылымында ең көп үлесті кредиттер – 51,9%, бағалы қағаздар портфелі – 16,6%, қолма-қол ақша, тазартылған бағалы металдар мен корреспонденттік шоттар – 13,8% иеленді.

90 күннен астам мерзімі өткен берешегі бар кредиттер (NPL) 1 704,3 млрд. теңгені немесе несие портфелінің 12,3%-ын құрады.

Несие портфелі бойынша провизиялар 2 231,3 млрд. теңге немесе несие портфелінің 16,1%-ы (2017 жылдың басында – 1 642,9 млрд. теңге немесе 10,6%) мөлшерінде қалыптастырылды.

Банк секторының жиынтық міндеттемелерінің мөлшері 2017 жылғы 1 қарашадағы жағдай бойынша 21 245,3 млрд. теңгені (төмендеу жыл басынан бері 6,5%) құрады. Банктер міндеттемелерінің құрылымында ең жоғары үлесті клиенттердің салымдары – 80,0%, айналысқа шығарылған бағалы қағаздар – 6,4%, басқа банктерден және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардан алынған қарыздар – 3,8% иеленеді.

Жиынтық міндеттемелерде банктердің Қазақстан Республикасының бейрезиденттері алдындағы міндеттемелері 2017 жылдың басымен салыстырғанда 7,4%-дан 5,9%-ға дейін (1 248,1 млрд. теңгеге дейін) төмендеді.

2017 жылғы 1 қарашадағы жағдай бойынша банк секторының жиынтық меншікті капиталы 2017 жылғы қаңтар-қазан аралығында 5,9%-ға ұлғайып, 3 007,5 млрд. теңге болды.

Таза пайда (ағымдағы кірістердің ағымдағы шығыстардан артуы) 10,5 млрд. теңгені құрады.

Екінші деңгейдегі банктердің таза пайыздық маржасы және пайыздық сұрады 2017 жылғы 1 қарашадағы жағдай бойынша тиісінше 5,19% және 4,30% болды.

7. 2017 жылғы қазандағы сақтандыру секторы

2017 жылғы 1 қарашадағы жағдай бойынша сақтандыру секторында 32 сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы жұмыс істейді.

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары активтерінің жиынтық көлемі 2017 жылғы 1 қарашаға 921,5 млрд. теңге (өсу жыл басынан 7,6%) болды.

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының міндеттемелері жыл басынан бері 502,0 млрд. теңгеге дейін 10,4%-ға ұлғайды.

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары қолданыстағы сақтандыру және қайта сақтандыру шарттары бойынша қабылданған міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету үшін қалыптастырған сақтандыру резервтерінің көлемі жыл басынан бері 459,4 млрд. теңгеге дейін 11,3%-ға өсті.

Меншікті капитал 419,5 млрд. теңгені (өсу жыл басынан 4,3%) құрады.

Сақтандыру сыйлықақылары 2017 жылғы 1 қарашадағы жағдай бойынша 2016 жылғы осындай көрсеткішпен салыстырғанда 311,9 млрд. теңгеге дейін 2,6%-ға ұлғайды, оның ішінде тікелей сақтандыру шарттары бойынша қабылданған сақтандыру сыйлықақыларының көлемі 280,1 млрд. теңге болды.

2017 жылғы 9 айдың қорытындысы бойынша «өмірді сақтандыру» саласы бойынша сақтандыру сыйлықақылары 2016 жылдың ұқсас кезеңмен салыстырғанда 53,9 млрд. теңгеге дейін 22,9%-ға ұлғайды. «Өмірді сақтандыру» саласы бойынша жиынтық сақтандыру сыйлықақыларының үлесі 2016 жылғы 1 қарашадағы 14,4%-бен салыстырғанда 17,3%-ды құрады.

Қайта сақтандыруға берілген сақтандыру сыйлықақыларының көлемі 109,6 млрд. теңгені немесе сақтандыру сыйлықақыларының жиынтық көлемінің 35,1%-ын құрады. Қайта сақтандыруға берілген сақтандыру сыйлықақыларының 84,0%-ы Қазақстан Республикасы бейрезиденттеріне қайта сақтандыруға берілді.

2017 жылдың басынан бері төленген сақтандыру төлемдерінің жалпы көлемі (қайта сақтандыруға қабылданған шарттар бойынша жүзеге асырылған сақтандыру төлемдерін шегергенде) 61,1 млрд. теңге болды, бұл 2016 жылғы осыған ұқсас кезеңнен 12,8%-ға аз.

8. 2017 жылғы қаңтар-қазандағы зейнетақы жүйесі

Салымшылардың (алушылардың) зейнетақы жинақтары 2017 жылғы қаңтар-қазанда 896,6 млрд. теңгеге (13,4%) ұлғайып, 2017 жылғы 1 қарашадағы жағдай бойынша 7 581,8 млрд. теңгені құрады.

2017 жылғы қаңтар-қазанда зейнетақы активтерін 457,7 млрд. теңгеге инвестициялаудан «таза» кіріс ұлғайды, ол 2017 жылғы 1 қарашаға 2 682,1 млрд. теңгені құрады.

Міндетті зейнетақы жарналары бойынша салымшылардың жеке зейнетақы шоттарының саны (зейнетақы жинақтары жоқ ЖЗШ-ны есептегенде) 2017 жылғы 1 қарашаға 9,6 млн. шотты құрады.

Зейнетақы төлемдерінің сомасы 2017 жылғы қаңтар-қазанда 177,0 млрд. теңгені құрады.

БЖЗҚ-ның жиынтық инвестициялық портфелінің негізгі үлесін 2017 жылғы 1 қарашаға бұрынғыдай, ҚР-ның мемлекеттік бағалы қағаздары мен ҚР эмитенттерінің

корпоративтік бағалы қағаздары құрайды (зейнетақы активтерінің жалпы көлемінің тиісінше 43,5%-ы және 30,9%-ы).

9. 2017 жылғы 3-тоқсандағы нақты экономика секторы кәсіпорындарына мониторинг нәтижелері туралы

2017 жылғы 3-тоқсандағы нақты экономика секторының ахуалын бағалау мақсатында 2017 жылғы қазанда кәсіпорындарға кезекті мониторинг жүргізілді. Ел экономикасының негізгі салаларын білдіретін мониторингке қатысушы кәсіпорындар саны 2017 жылғы 3-тоқсанда 2910, оның ішінде орта және ірі кәсіпорындар 1491 болды. Кәсіпорындар мониторингінің нәтижелері өткен тоқсанда белгіленген нақты экономика секторындағы **үрдістердің сақталғанын** көрсетеді.

2017 жылғы 3-тоқсанда жалпы алғанда нақты сектор бойынша дайын өнімге деген сұраныс өзгеріссіз қалды, диффузиялық индекс (ДИ³) 49,6 (2017 жылғы 2-тоқсанда – 49,8) болды. Дайын өнімнің (ДИ = 56,7), сондай-ақ бұл өсім қарқыны біраз баяуласа да, шикізат пен материалдардың (ДИ = 73,1) бағасы өсе берді.

2017 жылғы 4-тоқсанда кәсіпорындардың болжамдары бойынша дайын өнімге деген сұраныстың өсімі (ДИ=52,7) ұлғаяды, бұл ретте дайын өнім (ДИ=55,4), сондай-ақ шикізат пен материалдар (ДИ=65,3) бағасының өсу қарқыны баяулайды.

2017 жылғы 3-тоқсанда кәсіпорындардың инвестициялық белсенділігі жақсарды: инвестицияларды қаржыландырмаған кәсіпорындар үлесі 30,3%-ға дейін (2017 жылғы 2-тоқсанда – 32,5%) азайды. Осы мақсаттар үшін өз қаражатын пайдаланған кәсіпорындар үлесі 66,6%-ға дейін (2017 жылғы 2-тоқсанда – 65,0%) көбейді. Инвестицияларды қаржыландыруда банк кредиттерінің үлесі 5,6%-ға дейін (2017 жылғы 2-тоқсанда – 5,2%) шамалы ұлғайды.

2017 жылғы 3-тоқсанда бұрын ашылған кредиттік желі арқылы ақша мен кезекті транш алған кәсіпорындар үлесі іс жүзінде өзгерген жоқ (18,6%). Банк кредиттері бойынша мерзімі өткен (90 күннен астам) берешегі бар кәсіпорындар үлесі 3,6% болды. 2017 жылғы 4-тоқсанда 17,0% кәсіпорын кредит алу үшін өтініш жасауға ыңғай танытып отыр.

Теңгедегі кредиттер бойынша орташа пайыздық мөлшерлемелер шамалы ұлғайды (14,0%), бұл ретте шетел валютасындағы кредиттер бойынша орташа пайыздық мөлшерлемелердің (7,4%) азаюы жалғасын тапты.

Толығырақ ақпаратты мына телефондар арқылы алуға болады

+7 (727) 270 45 85

+7 (727) 330 24 97

e-mail: press@nationalbank.kz

<http://www.nationalbank.kz>

---

³ Диффузиялық индекс 50 деңгейінен жоғары (төмен) болған сайын, көрсеткіштің өсу (азаю) қарқыны жоғары (төмен) болады, 50 деңгейі өзгерістердің болмағанын білдіреді.